

BESLUT
2023-01-25

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 24 oktober 2022

Saken

Omställningsstudiestöd, Den
studerandes framtida ställning på
arbetsmarknaden

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd på 50 procent för studier på en teologisk utbildning vid högskola under perioden den 29 augusti 2022 – den 16 juni 2023.

CSN avslog ansökan med motiveringen att utbildningen inte stärker NN:s framtida ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Hon anser att hon verkligen breddar sin kompetens och ställning på arbetsmarknaden nu när hon läser till pastor. Hon praktiserar redan som pastor överallt där hon möter människor. Hon får möjlighet att ha själavårdssamtal som barnmorska på sin aktuella arbetsplats på BB. Pastor är ett bristyrke och hon anser att denna yrkeskategori verkligen behövs nu då människor ofta drabbas av psykisk ohälsa. Det finns stora möjligheter att som pastor hjälpa till med bland annat samtalsstöd m.m. Pastorer är en resurs för samhället såväl i kriser och nöd som vid lyckliga ögonblick som exempelvis vigslar och dop. Hon anser att hon uppfyller kraven för omställningsstudiestöd.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet.

CSN inkom, genom dess rättsavdelning, på begäran av nämnden med ett yttrande och anförde bland annat följande. Syftet med omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning

på arbetsmarknaden. Omställningsstudiestöd får därför endast lämnas för en utbildning som kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Om det finns särskilda skäl, får omställningsstudiestöd lämnas även utan beaktande av arbetsmarknadens behov. Vilken utbildning som antas stärka en studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden är individuellt och bör bedömas utifrån varje studerandes situation och förutsättningar, d.v.s. utifrån personens tidigare utbildning, kunskaper och erfarenheter från arbetslivet. Utbildningen kan antingen syfta till att stärka personens ställning inom det arbetsområde som han eller hon redan arbetar eller har arbetat inom, eller till att personen ska stärka sin kompetens på andra arbetsområden för att kunna söka nya arbeten. NN arbetar idag som barnmorska. Enligt www.framtid.se är det ett yrke där det inom den närmaste tiden är lätt att få jobb. Enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos finns det mycket stora möjligheter till arbete för barnmorskor både i år och år 2026. Enligt www.framtid.se är det emellertid svårt att få jobb som pastor i Sverige inom den närmaste tiden. Yrket pastor förekommer inte inom Arbetsförmedlingens yrkesprognos och vid en sökning på Arbetsförmedlingens platsbank den 14 november 2022 finns inga tjänster som pastor utannonserade. Yrket förekommer inte heller i Migrationsverkets föreskrifter om förteckning över slag av arbeten inom vilka det finns stor efterfrågan på arbetskraft (MIGRFS 2022:2). Denna förteckning anger dock att barnmorska är ett slag av arbete inom vilket det finns stor efterfrågan på arbetskraft. Mot bakgrund av ovanstående gör CSN bedömningen att NN:s sökta utbildning inte förbättrar hennes framtida ställning på arbetsmarknaden utifrån arbetsmarknadens behov. NN har inte anfört några individuella omständigheter som gör att CSN anser att det föreligger särskilda skäl att lämna omställningsstudiestöd för utbildning till pastor.

NN har fått möjlighet att lämna synpunkter på CSN:s yttrande men hon har inte hörts av.

Författningsbestämmelser

Av 25 § förvaltningslagen (2017:900) framgår följande. Innan en myndighet fattar ett beslut i ett ärende ska den, om det inte är uppenbart obehövt, underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet. Myndigheten får dock avstå från sådan kommunikation, om

1. ärendet gäller anställning av någon och det inte är fråga om prövning i högre instans efter överklagande,
2. det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet, eller
3. ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart.

Av 15 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd följer bland annat följande. Omställningsstudiestöd får lämnas för en utbildning som kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov. Om det finns särskilda skäl, får omställningsstudiestöd lämnas även utan beaktande av arbetsmarknadens behov.

Omställningsstudiestöd får inte lämnas för en utbildning som

1. enbart syftar till att möta kompetensbehoven hos en specifik arbetsgivare,
2. den studerandes arbetsgivare skäligen borde tillhandahålla för att den studerande ska klara av att utföra sina ordinarie arbetsuppgifter, eller
3. den studerande redan har genomgått och från vilken han eller hon redan har ett slutbetyg, examensbevis eller annat utbildningsbevis.

Till en studerande som har en examen på forskarnivå får omställningsstudiestöd lämnas för en utbildning som tillsammans med den studerandes forskarkompetens förser arbetsmarknaden med kompetens på ett arbetsområde där det finns ett behov av arbetskraft eller om det finns särskilda skäl.

Prövningen enligt första-tredje styckena ska göras första gången en studerande ansöker om omställningsstudiestöd för en och samma utbildning.

Av 32 § samma lag framgår följande. Om en studerande är anknuten till en omställningsorganisation ska Centrala studiestödsnämnden ge den organisationen tillfälle att yttra sig angående om och hur en utbildning kommer att stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov enligt 15 §. Omställningsorganisationen behöver dock inte ges tillfälle att yttra sig om

1. den redan har lämnat ett yttrande,
2. den har meddelat nämnden att den har avstått från att yttra sig,
3. ansökan avser omställningsstudiestöd före det kalenderår den studerande fyller 27 år eller efter det kalenderår han eller hon fyller 62 år, eller
4. ansökan avser omställningsstudiestöd för samma utbildning som den studerande redan har fått omställningsstudiestöd för.

Överklagandenämndens bedömning

Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis att CSN i sin handläggning som första instans inte kommunicerat de uppgifter som CSN hämtat in gällande arbetsmarknadens behov med NN innan beslut fattats. Enligt förvaltningslagens bestämmelser ska sådana uppgifter, med vissa angivna undantag, kommuniceras innan beslut. Överklagandenämnden finner dock att ärendet i detta fall ändå kan avgöras av Överklagandenämnden då uppgifterna senare har kommunicerats med NN genom CSN:s yttrande i ärendet.

Frågan i ärendet är då om en utbildning till pastor kan antas stärka NN:s framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Av förarbetena till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 202 och 203) framgår bland annat följande.

”Regeringen anser att vilken utbildning som kan antas stärka en enskilds framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov bör bedömas utifrån varje persons situation och förutsättningar, dvs. utifrån personens tidigare utbildning, kunskaper och erfarenheter från arbetslivet. Utbildningen kan antingen syfta till att stärka personens ställning inom det arbetsområde som han eller hon redan arbetar eller har arbetat, eller syfta till att

personen ska stärka sin kompetens på andra arbetsområden för att kunna söka nya arbeten.”

”Eftersom bedömningen av om en utbildning stärker den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden ska ske med beaktande av arbetsmarknadens behov, bör särskild hänsyn tas till om utbildningen verkligen kan antas öka den enskildes möjligheter utifrån förhållandena på arbetsmarknaden. Det kan handla om den regionala nivån, den nationella nivån eller en kombination av de båda beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Som framgår ovan får det en särskild betydelse i de fall utbildningen syftar till att personen ska stärka sin kompetens på andra arbetsområden än det som han eller hon redan arbetar eller har arbetat inom. I de fallen bör det beaktas om det är rimligt att utbildningen kan öka möjligheten att söka och faktiskt etablera sig inom ett nytt arbetsområde efter genomgången utbildning, om det inte finns särskilda skäl.”

”För den som inte redan är etablerad inom eller som saknar en grundutbildning inom ett sådant arbetsområde där det redan råder hård konkurrens eller överetablering kan det i vanliga fall inte antas att en utbildning till ett yrke inom området leder till en etablering. I sådana fall bör det inte vara möjligt att få omställningsstudiestöd.”

Vid prövningen av om den aktuella utbildningen kan antas stärka den sökandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov går det inte att bortse från tidigare erfarenheter och det yrke den sökande är verksam i för tillfället och en jämförelse måste då också göras med de yrken som utbildningen avser att ge tillträde till.

Överklagandenämnden instämmer i CSN:s bedömning avseende hur arbetsmarknadsläget för de respektive yrkena barnmorska och pastor är beskrivet och bedömer att utredningen i den delen är tillräcklig utifrån vad sökanden anfört.

Av utredning i ärendet framgår att det finns stora möjligheter till arbete för barnmorskor under de kommande åren men däremot att yrket pastor inte är efterfrågat i någon större omfattning på arbetsmarknaden. Om avsikten är att byta från ett yrke där efterfrågan på arbetskraft är stor till ett yrkesområde där det inte är någon efterfrågan ger inte utbildningen i sig någon ökad möjlighet till etablering. Mot den bakgrunden bedömer Överklagandenämnden att NN:s sökta utbildning inte kan antas stärka hennes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov och hon kan därför inte beviljas omställningsstudiestöd.

NN har heller inte anfört några omständigheter som skulle kunna utgöra särskilda skäl för att ändå lämna omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därmed avslås.

Robert Dalman

Maria Lekarkina

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Gunilla Lavås, Jessica Levin, Jonathan Sjölander och Helena Söderberg
Föredragande: Maria Lekarkina

Kopia till CSN och CSN:s Rättsavdelning
Kopia till Utbildningsdepartementet